

Aleg. 58.

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie ordynacyi wyborczej dla 30 miast podlegających ustawie miejskiej z dnia 13. marca 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 24.)

Wysoki Sejmie!

Sprawozdaniem z dnia 8. marca 1893 L. 17622 przedłożył Wydział krajowy Wys. Sejmowi projekt ordynacyi wyborczej dla 30 miast podlegających ustawie miejskiej z dnia 13. marca 1889 (Dz. ust. kraj. Nr. 24.)

Ponieważ powyższy projekt w ubiegłej sesji sejmowej pod obrady Wysokiego Sejmu nie przyszedł, przeto przedkłada go Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi ponownie z pewnymi zmianami. Po zamknięciu sesji sejmowej odniósł się Wydział krajowy do ck. Prezydium Namiestnictwa z prośbą o udzielenie mu uwag, jakie ck. Ministerstwo spraw wewnętrznych do projektu ordynacyi wyborczej dla 30-tu miast poczyniło. Ck. Prezydium Namiestnictwa uczyniło zadość prośbie Wydziału krajowego i udzieliło nam odezwą z dnia 24. września 1893 L. 7610/pr. (którą w odpisie dołączamy) spostrzeżenia jego Excelencyi Pana ck. Ministra spraw wewnętrznych do projektu wymienionej ustawy.

Ponieważ krytyczne spostrzeżenia jego Excelencyi Pana ck. Ministra spraw wewnętrznych nie odnoszą się do zasadniczych postanowień ustawy, przeto przyjął je Wydział krajowy w całości.

Nadto w ustawie zaprowadzającej ordynację wyborczą zamieścił Wydział krajowy postanowienia, że wybory do Rad miejskich w 30-tu miastach podlegających ustawie z dnia 13. marca 1889 nastąpić mają w sześć miesięcy od dnia ogłoszenia ustawy.

Postanowienie to zamieścił Wydział krajowy, ponieważ ma przekonanie, że skład Rad miejskich, wybranych na podstawie postanowień nowej ordynacyi wyborczej, będzie więcej odpowiadać stosunkom i potrzebom tychże miast, niechęciałby przeto korzystnych zmian na lata odwlekać, co by się stało gdyby nowa ordynacja wyborcza dopiero przy następujących uzupełniających wyborach obowiązywała.

Wydział krajowy wnosi: Wysoki Sejm raczy uchwalić załączony projekt ustawy.

Z Rady Wydz. krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie dnia 7. grudnia 1893.

Marszałek krajowy
Sanguuszko w. r.

Sprawozdawca
Wereszczyński
Członek Wydziału. kraj.

ODEZWA.

Odnośnie do cennej odezwy z dnia 3. lipca 1893 L. 30628 mam zaszczyt oznajmić Świątnemu Wydziałowi krajowemu, że jego Ekscelencya Pan Minister spraw wewnętrznych re-skryptem z dnia 27. kwietnia b. r. L. 1509/M. J. poczynił co do projektu ordynacyi wyborczej dla 30. miast podlegających ustawie z 13. marca 1889 Nr. 24 Dz. u. kr. następujące uwagi:

1) ad §. 4 punkt 2. projektu zauważył Jego Ekscelencya Pan Minister, że stylizacya tego ustępu dotyczącego zastępstwa żony, uprawnionej do głosowania, nie jest właściwą, gdyż wydarzyć by się mogło, że do wyboru mógłby stanąć mąż jako prawny zastępca żony, a obok niego umocowany zastępca, a wypadku takiego projekt nie przewiduje.

Ustęp powyższy wypadaloby przeto wystylizować w sposób następujący: „Za żonę, żyjącą z mężem, głosuje mąż, lub za jego zgodą pełnomocnik; za inne niewiasty głosują ich pełnomocnicy“.

2) W §. 9. projektu ustawy należałoby słowa: „wedle prawomocnej listy wyborczej wykreślić. — Obieralność bowiem nie można oceniać wedle czasu, w którym sporządzono listy wyborcze lecz decyduje w tej mierze czas wyboru, który przez odkładanie czynności przygotowawczych do wyborów, częstokroć znacznie się opóźnia.

§. 16. postanawia, że listy wyborcze mają być najpóźniej 6 tygodni przed terminem wyborów wyłożone, oznaczając pierwsze 8 dni jako termin do wnoszenia reklamacyi. Od chwili, do której reklamacye przeciw listom wyborezym w ogóle wnosić można, aż do dnia wyboru, musi zatem upłynąć najmniej 5 tyg., a w czasie tym może odpaść niejedna przyczyna wyłączająca lub wykluczająca, która w czasie reklamacyi istniała, w następstwie czego, osoby dotyczące, których nie można było zamieścić na liście wyborczej, muszą być w chwili wyboru uważane jako wybieralne.

Przytem uwzględnić trzeba i tę okoliczność, że w sprawach dotyczących czynnego prawa wyboru w myśl §. 16. projektu rozstrzyga ostatecznie Władza polityczna powiatowa, podczas gdy w sprawie zarzutów przeciw obieralności służy w myśl §. 30-go prawo wniesienia rekursu do Namiestnictwa, dlatego też i z tego stanowiska nie byłoby wskazaniem dopuścić, by lista wyborcza przesądzała orzeczenie o wybieralności.

3) W §. 10 należałoby ustęp 4 zmienić wedle uwagi Jego Ekscelencyi pana Ministra spraw wewnętrznych w następujący sposób.

„Osoby, które zostają z gminą w stosunku prawnym obowiązującym do składowania rachunków, jako przedsiębiorcy lub dostawcy etc.

Projektowana przez Świątny Wydział stylizacya odnosi się bowiem także do takich dostawców, którzy za stałą, poprzednio umówioną cenę, dostarczają gminie zamówione artykuły, jak najmniej do wszystkich dzierżawców, chociażby ci nawet tylko pojedyncze grunta gminne wydzielali, postanowienia projektu są przeto nadto daleko idące.

4) Przy §. 11. zwrócił uwagę jego Ekscelencya pan Minister, że postanowienia tam zawarte nie zgadzają się z postanowieniami §. 7. ustawy z 15. listopada 1867 Nr. 131 Dz. u. p. a nadto nie są poniekąd trafne, ile że przy przekroczeniach formalne dochodzenie przedwstępne, nie ma miejsca, a stadyum dochodzenia nie łatwo odgraniczyć się daje.

W paragrafie tym należałoby zatem jako okoliczność wykluczającą zatrzymać jedynie ogłoszenie konkursu, jeśli wykluczenie z powodu przekroczenia dyscyplinarnego popełnionego z chęci zysku ma być pominięte.

5) Postępowanie reklamacyjne unormowane w §. 12 projektu jest bezcelowe i obciążałoby tylko niepotrzebnie władze powołane do rozstrzygania reklamacji, gdyż wybory odbywać się mają z reguły co trzy lata, a przed każdymi wyborami osobne postępowanie reklamacyjne przeprowadzone być musi.

Zdaniem Jego Ekscelencyi pana Ministra wystarczyłoby zamieszczenie w tym paragrafie postanowienia, że Magistrat jest obowiązany do sporządzenia spisu wyborców i utrzymywania go w ciągłej ewidencji.

6) Kategoryczne postanowienie §. 17 projektu wedle którego do głosowania w jednym dniu może być powołanym tylko 800 wyborców“ należałoby złagodzić dodaniem słowa „około“ (przed cyfrą 800), daty statystyczne wykazują bowiem, że koła wyborcze w niektórych gminach liczą 800 i kilku nadto lub kilkunastu wyborców, dla których do oddania głosów jeden dzień wystarczy może.

7) Projektowany w §. 31 ustęp drugi — może znaleźć zastosowanie tylko przy wyborach do Rady miejskiej, które w skutek jej rozwiązania mają być przeprowadzone, tudzież przy każdym drugim regularnym wyborze rady, gdyż czas urzędowania Magistratu wynosi według §. 16 ustawy miejskiej lat 6, gdy tymczasem wybory do Rady miejskiej mają w myśl §. 12 tej ustawy odbywać się regularnie co 3 lata. Do wypadku, o którym mówi §. 17 ustawy miejskiej, ustęp powyższy nie stosuje się wcale, gdyż §. ten przepisuje osobny termin dla dokonania wyboru uzupełniającego nie może zatem także znaleźć zastosowanie do wyborów uzupełniających wspomnianych w §. 41 projektu.

Należałoby przeto w §. 41 tego projektu wyraźnie postanowić, że w ciągu peryodu wyborczego w razie opróżnienia posady burmistrza lub innego członka Magistratu, wyboru nowego dokona Rada w terminie 14 dniowym, ustanowionym w §. 17 ustawy gminnej.

8. Ustęp 1. §. 34 proj., według którego nie może być obranym członkiem Magistratu „kto nie jest w gminie stale zamieszkały“ należałoby wykreślić, gdyż według zawartego już w §. 9 projektu postanowienia, może być wybranym do Rady tylko taki członek gminy, który „ma mieszkanie w gminie.“

9) W §. 35 należałoby po słowach: „przy zwykłym komplecie“ dodać w nawiasie (§. 39 al. 1 ust. z dnia 13. marca 1889 Nr 24 Dz. u. kr.)“

Lwów dnia 24. września 1893.

Badeni w. r.

U s t a w a

z dnia . . . . . zaprowadzająca ordynacyę wyborezą dla miast: Biała, Bochnia, Brody, Brzeżany, Buczacz, Drohobycz, Gorlice, Gródek pod Lwowem, Jarosław, Jasło, Jaworów, Kełomyja, Krosno, Nowy Sącz, Podgórze, Przemyśl, Rzeszów, Sambor, Sanok, Śniatyn, Sokal, Stanisławów, Stryj, Tarnopol, Tarnów, Trembowla, Wadowice, Wieliczka, Złoczów, Żółkiew.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem **Kra-**
kowskiem postanawiam co następuje:

Art. I.

Dołączona ordynacya wyboreza obowiązywać będzie miasta, dla których ustawą z dnia 13. marca 1889 (Nr. 24. dziennika ustaw i rozporządzeń krajowych) ustawa gminna zaprowadzoną została.

Art. II.

Ordynacya wyboreza wejdzie w wykonanie z upływem 6 miesięcy od dnia jej ogłoszenia, i w tym czasie przeprowadzone będą nowe wybory do Rad miejskich na podstawie jej postanowień.

Art. III.

Ordynacya wyboreza gminna z d. 12. sierpnia 1866. N. 10. dz. ust. kraj. traci w miastach na wstępie przytoczonych moc, obowiązującą z dniem wejścia w wykonanie niniejszej ustawy.

Art. IV.

Wykonanie tej ustawy polecam Mojemu Ministrowi spraw we-
wnętrznych.

II.

Ordynacya wyborcza dla miast,

które obowiązuje ustawa miejska z dnia 13. marca 1889. N. 24. D. u. k.

Dział I.

O wyborach rady *miejskiej*.

R O Z D Z I A Ł I.

O prawie wybierania i obieralności.

§. 1.

Prawo wybierania mają:

1. Członkowie gminy, opłacający w niej przynajmniej od roku podatek bezpośredni ze swej realności, od przedsiębiorstwa zarobkowego albo od dochodu, jeżeli są obywatelami Państwa Austriackiego.

2. Z pomiędzy przynależnych do gminy, bez względu na opłatę podatków:

a) obywatele miejscy;

b) pasterze dusz i inni duchowni świeccy wyznań chrześcijańskich i przełożeni klasztorów;

c) rabini, kaznodzieje starozakonni;

d) urzędnicy c. k. Dworu, Państwa, kraju, powiatu i gminy, zakładów i funduszków publicznych tak czynni jak i spensjonowani;

e) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim, jeżeli są przeniesieni na stan stałego spoczynku, lub wzięli dymisyę z zastrzeżeniem charakteru wojskowego;

f) strony wojskowe bez tytułu oficerskiego, czy to w służbie zostające, czy pensjonowane, niemniej urzędnicy wojskowi, czy to w służbie zostający, czy pensjonowane, o ile tak pierwsi jak drudzy nie należą do pewnego oddziału wojska;

g) adwokaci, notaryusze, doktorowie fakultetów, którzy otrzymali stopień akademicki na jednym z uniwersytetów austriackich, magistrowie chirurgii i farmacyi; następnie technicy, którzy na jednej z wyższych szkół technicznych austriackich studia swoje ukończyli i tamże egzamin dyplomowy lub egzamina państwowe z dobrym skutkiem złożyli i kandydaci notaryalni, którzy posiadają wszystkie warunki do uzyskania posady notaryalnej ustawą przepisane;

h) przełożeni, profesorowie i nauczyciele znajdujących się w gminie szkół publicznych i innych publicznych zakładów naukowych.

3. Obywatele honorowi.

4. Państwo, kraj, powiaty, gminy, korporacje, stowarzyszenia, spółki, zakłady i fundusze, jeśli opłacają w gminie przynajmniej od roku jeden z podatków w punkcie 1. wymienionych.

Gmina, jako taka, nie ma głosu przy wyborze własnej reprezentacyi.

Wyjątki co do wojskowych.

§. 2.

Wyłączeni od prawa wybierania są zostający w służbie *czynnej*:

- a) oficerowie i strony wojskowe z tytułem oficerskim ;
- b) wojskowi niższych stopni, oraz szeregowcy.

Wykluczenie wskutek czynów karygodnych.

§. 3.

Ustawy karne stanowią, czy i jak długo orzeczenie karne pociąga za sobą utratę prawa wybierania i wybieralności.

Oprócz tego wykluczeni zostają od prawa wybierania ci, którzy z powodu zbrodni zostają prawomocnie pod śledztwem, a to na tak długo, dopóki śledztwo trwa.

Wykonanie prawa wybierania.

§. 4.

Uprawnieni do wybierania głosują osobiście.

Wyjątki od tego prawidła są następujące :

1. Za osoby nie mające własnowolności głosują ich prawni zastępcy.
2. Za żonę żyjącą z mężem głosuje mąż, lub za jego zgodą pełnomocnik, za inne niewiasty głosują ich pełnomocnicy.
3. Osoby nieobecne w gminie z powodu poruczonych im gminnych lub innych publicznych spraw, *tudzież* posiadacze realności lub przedsiębiorstwa zarobkowego, jeśli są w innej gminie osiedleni, *mogą głosować przez pełnomocników, każdy uprawniony głosuje w imieniu własnym tylko raz jeden, choćby mu prawo głosowania z kilku tytułów przysługiwało.*

§. 5.

Państwo, kraj, powiaty, gminy zakłady i fundusze publiczne głosują przez osoby, które dotycząca władza administracyjna do tego upoważni.

§. 6.

Za korporacje, stowarzyszenia i spółki głosują ich prawni, lub statutami oznaczeni zastępcy, albo mianowani przez nie pełnomocnicy.

§. 7.

Współposiadacze opodatkowanej realności mają wszyscy razem tylko jeden głos, i umocowują do głosowania jednego z pośród siebie, lub inną osobę.

Jeżeli współposiadaczami są małżonkowie z sobą żyjący, prawo wybierania wykonuje mąż.

Warunki zastępstwa.

§. 8.

Zastępcą ani pełnomocnikiem być nie może, kto nie jest obywatelem Państwa Austriackiego, lub nie używa własnowolności, albo też jest wyjętym lub wykluczonym od prawa wybierania (§§. 2. 3).

Pełnomocnik może jednego tylko zastępować uprawnionego i winien wykazać się pełnomocnictwem.

Prawny zastępca może jednak zastępować i kilka osób jego zastępciwu podlegających.

Obieralność.

§. 9.

Każdy członek gminy, z wyjątkiem niewiast, może być obrany *radnym* lub zastępcą *radnego*; jeśli ma prawo wybierania, 24 rok życia ukończył i używa własnowolności i ma zamieszkanie w gminie.

W y j ą t k i.

§. 10.

Nie mogą być obranymi;

1. Urzędnicy przełożonych władz politycznych i urzędujących w gminie rządowych władz policyjnych.

2. Urzędnicy i słudzy gminy i zakładów gminnych, dopóki w służbie zostają, a po wystąpieniu ze służby, dopóki nie zostaną załatwione rachunki, przez nich wskutek stosunku służbowego zdawane.

3. Ubodzy, pobierający wsparcie z funduszków publicznych, czeladź służebna, osoby, które jako żyjące z dziennego zarobku, lub jako pomocnicy przy rzemiosłach nie mają samoistnego utrzymania.

4. *osoby zostające w stosunkach prawnych z gminą obowiązujących do składania rachunków, jak przedsiębiorcy, dostawcy lub dzierżawcy, a to tak długo, dopóki ten stosunek trwa i rachunki z tego wynikiem ostatecznie załatwione nie będą.*

§. 11.

Oprócz osób oznaczonych w §. 3., wykluczone są także od obieralności osoby: do których majątku ogłoszono konkurs, dopóki trwa postępowanie *kurne lub krydalne*; a nadto osoby złożone z urzędu lub oddalone ze służby publicznej za przekroczenie dyscyplinarne popełnione z chciwości.

R O Z D Z I A Ł II.

O przygotowaniu do wyborów.

Spis wyborców.

§. 12.

Magistrat utrzymywać będzie stale spis członków gminy uprawnionych do głosowania.

Spis ten ma być przez Magistrat rok rocznie uzupełniany.

Ułożenie spisu wyborców.

§. 13.

Do wyborów uprawnieni zamieszczeni być mają w spisie wyborców w następnym porządku:

1. Przedewszystkiem obywatele honorowi, a następnie z pomiędzy przynależnych w §. 1. pod 2 wymienionych.

a) duchowni świeccy wyznań chrześcijańskich, przełożeni klasztorów, rabini starozakonni.

b) do IX. lub wyższej klasy dyet należący urzędnicy c. k. Dworu, państwa, tudzież urzędnicy kraju, powiatu i gminy, zakładów i funduszków publicznych, jeżeli ich stała płaca wynosi co najmniej tyle, ile stała płaca urzędników rządowych IX. rangi.

c) przełożeni zakładów naukowych i profesorowie.

d) adwokaci, notaryusze i osoby posiadające stopień akademicki i technicy z egzaminem dyplomowym.

e) oficerowie i wojskowi z tytułem oficerskim.

2. następnie zamieszczoną być ma w spisie reszta z przynależnych do gminy w §. 1. pod 2. wymienionych, z wyjątkiem obywateli miejskich.

3. a w końcu wszyscy inni członkowie gminy i przynależni w §. 1. pod 1. 2. 4. wymienieni, którzy opłacają w gminie podatek bezpośredni, a to w takim porządku w jakim następują po sobie opłacane przez nich kwoty podatkowe, podług ich wysokości poczynając od najwyższej.

Obok imienia i nazwiska każdego uprawnionego, ma być dokładnie wyszczególniony tytuł, lub tytuły na którym lub na których jego prawo głosowania jest oparte, oraz przy każdym uprawnionym wyrażona przypisana Jemu w gminie roczna należność podatków a bez względu na tytuł jego uprawnienia.

Jeśli kilku uprawnionych równe kwoty podatkowe opłaca, starszy wiekiem ma poprzedzać młodszego. Na końcu spisu mają być zebrane w jedną sumę kwoty podatkowe, przez wszystkich uprawnionych opłacane.

Koła wyboreze.

§. 14.

Na podstawie spisu wyborców utworzone zostaną trzy koła wyboreze.

W tym celu suma kwot podatkowych, wykazana w spisie, będzie na trzy równe części podzielona.

Do pierwszego koła wyborczego zaliczeni być mają wszyscy w §. 13. pod 1. wymienieni, a nadto z wyborców w §. 13. pod 3 wymienionych, tak jak w spisie według opłacanych podatków, poczynsz od najwyższego następują, tylu, ilu potrzeba do uzupełnienia sumy podatkowej, opłacanej przez wyborców w §. 13. pod 1 wymienionych, aż do $\frac{1}{3}$ ogólnej sumy podatków, wykazanej w spisie wyborców.

Do drugiego koła wyborczego zaliczeni być mają wszyscy w §. 13. pod 2 wymienieni, a nadto z wyborców wyliczonych w §. 13. pod 3 w po-

rządka spisu tyłu, ilu potrzeba do uzupełnienia sumy podatkowej, opłacanej przez wyborców w §. 13. pod 2 wymienionych, aż do $\frac{1}{3}$ ogólnej sumy podatków, wykazanej w spisie wyborców.

Reszta uprawnionych do wyboru wykazanych w spisie należy do trzeciego koła wyborczego.

Jeśli przy tworzeniu kół wyborczych suma kwot podatkowych nie da się należycie podzielić, tak, iż kwota przez jednego z uprawionych opłacana nie może być całkowicie do jednej z części wliczoną, należy takiego uprawnionego zaliczyć do tego koła wyborczego, na które przypada większa część opłacanej przez niego kwoty.

Jeżeli po dokonany rozdziale na koła okaże się, że I. koło wyborcze nie ma 36 wyborców, natenczas z wyborców wymienionych w §. 13. pod 3. ma być do I. koła przyłączonych w porządku spisu począwszy od najwyższej opodatkowanego tyłu, ilu do uzupełnienia liczby 36 potrzeba.

W ten sposób powstały ubytek II. koła uzupełniony być ma przez przyłączenie do tego koła takiej samej ilości wyborców III. koła jaka II kołu ubyła począwszy od najwyższej opodatkowanych.

Ilość radnych i zastępców, przez każde koło wybrać się mających.

§. 15.

Każde koło wyborcze, bez względu na liczbę wyborców w nim głosujących, wybiera 12 radnych i 6 zastępców.

Lista wyborcza. Reklamacye.

§. 16.

Magistrat obowiązany jest najpóźniej na 3 miesiące przed upływem peryodu wyborczego poczynić przygotowania celem rozpisania wyborów. W tym celu ułoży Magistrat dla każdego koła wyborczego osobny wykaz wyborców do tego koła należących, t. j. listę wyborczą.

Te listy wraz z spisem wyborców (§. 12) mają być najpóźniej na sześć tygodni przed terminem wyborów złożone w Magistracie; każdemu członkowi gminy służy prawo przeglądania takowych; wyłożenie list do przeglądania ma być jednocześnie w gminie obwieszzone, z oznaczeniem ośmiodniowego nieprzekraczalnego terminu do wnoszenia reklamacyi. Komisya złożona z burmistrza jako przewodniczącego, i z czterech członków przez radę z własnego grona obranych, winna w przeciągu trzech dni rozstrzygać reklamacye, przed upływem przepisanego terminu wniesione i czynić niezwłocznie w listach wyborczych poprawki przez nią za stosowne uznane.

Burmistrz zawiadamia reklamujących o uchwałach komisyi, a nadto ogłasza przez obwieszczenie wszystkie poprawki poczynione w listach wyborców, z tym dodatkiem, że od uchwał komisyi przysługuje reklamującym prawo odwołania się do politycznej władzy powiatowej w terminie trzydniowym od dnia doręczenia uchwały, innym zaś wyborcom, na których prawa uchwały komisyi wpływ mają, w trzydniowym terminie od dnia obwieszczenia.

Jeżeli komisya odmówiła żądanego sprostowania listy wyborczej, przysługuje prawo odwołania się tylko temu, który reklamacye wniósł.

Jeżeli komisya przychyliła się do wniesionej reklamacji i na żądane sprostowania przyzwoliła, przysługuje prawo odwołania się tylko tym uprawnionym do wyborów, na których prawa wyborcze orzeczenia komisji wskutek tego wpływają, że dokonano poprawek w kole wyborczem. do którego należą.

Odwołanie przeciw uchwałom komisji reklamacyjnej wnoszone być mają w terminie powyżej oznaczonym do politycznej władzy powiatowej za pośrednictwem komisji, która ma przedłożyć je niezwłocznie pomienionej władzy. Co do wyborów właśnie w toku będących, rozstrzygnięcie politycznej władzy powiatowej jest stanowcze.

W ostatnim tygodniu przed wyborami żadnej poprawki w listach wyborczych przedsiębrać nie wolno.

Jeżeli komisya reklamacyjna w przeciągu trzech dni reklamacji nie załatwiła, obowiązany jest Magistrat przedłożyć reklamacje politycznej władzy powiatowej do bezpośredniego załatwienia.

Obwieszczenie terminu wyborów. Karty legitymacyjne.

§. 17.

Najpóźniej na ośm dni przed wyborami, burmistrz obwieści termin ich rozpoczęcia, z oznaczeniem miejsc, dni i godzin, w których każde koło wyborcze zebrać się winno, niemniej z oznaczeniem liczby radnych i zastępców, przez każde koło wybrać się mających. Równocześnie zawiadomi o tem polityczną władzę powiatową.

Każde koło wyborcze wybiera w osobnym dniu, względnie w osobnych dniach, a to najpierw trzecie, następnie drugie a w końcu pierwsze.

Pomiędzy głosowaniem w każdym kole wyborczem winien być taki odstęp czasu pozostawiony, ażeby wśród niego mogło nastąpić obliczenie głosów, co do koła, które już głosowało i rezultat głosowania następnym kołom do wiadomości podany.

Do głosowania w jednym dniu może być powołanych tylko około 800 wyborców w porządku listy, jeżeli przeto koło liczy więcej jak 800 wyborców musi być dla wyborów tego koła wyznaczoną odpowiednią ilość dni.

Po ogłoszeniu wyborów rozesłane zostaną za potwierdzeniem odbioru wyborcom karty legitymacyjne które przy głosowaniu komisji wyborczej okazane być winny, a karta legitymacyjna zawierać musi oznaczenie osoby, miejsce wyboru, dnia i godziny.

Czuwanie władzy politycznej.

§. 18.

Polityczna władza powiatowa winna czuwać nad tem, ażeby przygotowania do wyborów poczynione były wcześniej tak, aby z wpływem peryodu wyborczego nowa reprezentacya miejska mogła działalność swoją rozpocząć.

R O Z D Z I A Ł III.

O przedsięwzięciu wyborów.

Komisya wyborcza.

§: 19.

Wyborami kieruje komisya wyborcza, złożona z burmistrza lub jego zastępcy lub jednego z asesorów jako przewodniczącym, i z czterech, do tego

przez *przewodniczącego* powołanych wyborców, posiadający warunki obieralności.

Polityczna władza powiatowa może do aktu wyboru zesłać delegowanego dla czuwania nad zachowaniem ustawy i utrzymania spokoju i porządku.

Jawność. Zagajenie wyborów.

§. 20.

Wybory odbywają się publicznie.

Przed rozpoczęciem głosowania przewodniczący komisji wyborczej wyłuszczy zgromadzonym wyborcom postanowienia o warunkach obieralności, objęte w §§. 9, 10 i 11, niniejszej ordynacji, objaśni przepisy względem głosowania i obliczania głosów i wezwie wyborców, aby według własnego przekonania, niezawisłe od wszelkich pobocznych względów i tak głosowali jak tego według ich sumiennego zdania dobro gminy wymaga.

Głosowanie.

§. 21.

W każdym kole wyborczem głosują najpierw ci członkowie komisji wyborczej, którzy są uprawnieni do głosowania w tem kole. Potem jeden z członków powołuje do głosowania wyborców według porządku, w jakim są zapisani na liście wyborczej.

Wyborca nieobecny podczas wywołania swego nazwiska, może dopiero po odczytaniu całej listy wyborczej głosować i ma w tym celu zgłosić się do komisji wyborczej.

Każdy wyborca może wybierać z całego grona obieralnych członków gminy, bez względu na to, do którego koła należą.

Głosowanie ustne lub pisemne.

§. 22.

Każdemu wyborcy wolno głosować ustnie lub pisemnie.

Wyborca ustnie głosujący ma wymienić *imiona i nazwiska* osób, które na radnych, i te, które na zastępców wybiera w liczbie jednak nie przenoszącej liczby radnych i zastępców, których ma wybrać dotyczące koło.

Wyborca głosujący pisemnie, poda na kartce spisane osobno *imiona i nazwiska* osób, mających według jego życzenia zostać radnymi, a osobno *imiona i nazwiska* osób, mających zostać zastępcami w liczbie odpowiedniej.

Gdyby więcej osób w gminie jednego i tego samego imienia i nazwiska używało, winien wyborca dokładnie oznaczyć, którą z nich jako kandydata stawia.

W razie gdyby głosujący większą liczbę nazwisk podał nad potrzebę, natenczas tylko pierwsze z kolei aż do potrzebnej liczby uwzględniane będą.

Zapisywanie głosów.

§. 23.

Przy ustnem głosowaniu, trzymający pióro *członek komisji* wpisze do listy głosujących natychmiast w obecności wyborcy, okok jego nazwi-

ska, przez niego wymienione. Równocześnie będą wymienione przez głosujących nazwiska wpisane do innej listy w ten sposób, iż nazwisko pierwszy raz wymienione będzie do niej wpisane, a za każdym następnym tego nazwiska wymienieniem, będzie dodana do niego porządkowa liczba 2, 3 i t. d.

Przy głosowaniu kartkami, trzymający pióro oznaczy w liście głosujących obok nazwiska wyborcy, iż tenże kartkę oddał.

Kartki mają być aż do obliczenia głosów zachowane w naczyniu, do którego je wyborcy składają.

Zamknięcie głosowania. Obliczenie głosów.

§. 24.

Po odebraniu głosów od wszystkich obecnych wyborców, którzy do głosującego właśnie koła wyborczego należą, prezydujący w komisji wyborczej ogłosi, iż głosowanie jest ukończone, poczem komisya porówna, co do ustnego głosowania, obie prowadzone listy co do głosowania kartkami liczbę oddanych kartek z listą głosujących.

Komisya rozstrzygnie natychmiast wątpliwości powstałe z dostrzeżonych może pomyłek i przystąpi do obliczenia głosów.

W celu obliczenia głosów pisemnie podanych, jeden z członków komisji odczytywać będzie nazwiska na kartkach pisane, drugi zaś każde pierwsze raz wymienione nazwisko zapisze, a za każdym powtórzeniem tego samego nazwiska wymienieniem, doda liczbą 2, 3, i t. d.

Wynikłość obliczenia ma być zapisana na liście głosujących, którą prezydujący i członkowie komisji listę podpiszą i następnym kołom wyborczym które jeszcze nie głosowały do wiadomości udzielane będą.

Nadto obowiązana jest komisya wyborcza prowadzić protokół ze swych czynności. Protokół ten ma być po ukończeniu podpisany przez przewodniczącego i wszystkich członków komisji.

§. 25.

W każdym kole wyborczem ci, którzy otrzymali największą ilość głosów na radnych, mają być uznani radnymi, ci zaś, którzy otrzymali największą ilość głosów na zastępców, mają być uznani zastępcami.

Jeśli przy równej ilości otrzymanych głosów powstaje wątpliwość kto ma być uznany radnym lub jego zastępcą, rozstrzyga los.

Również oznaczy komisya przez losowanie, w jakim porządku mają być powołani na opróżnione posady radnych i zastępców ci, którzy przy wyborach równą ilość głosów otrzymali.

Wstąpienie na opróżnioną posadę.

§. 26.

Jeżeli wybrany radny lub zastępcą nie posiada warunków obieralności, albo nie przyjmuje wyboru, wstępuje natomiast ten, który w dotychczasem kole wyborczem po wybranych radnych, lub względnie po wybranych zastępcach największą ilość głosów otrzymał.

Takie zastąpienie nie uwalnia jednak nie przyjmującego wyboru od kary pieniężnej, jeżeli się do niego postanowienie §. 21. ustawy z dnia 13. marca 1889 (Nr. 24. Dz. ust. kraj.) stosuje

§. 27.

Wybory uzupełniające dla spraw wyznaniowych chrześcijańskich.

Jeżeli w myśl §. 95. ust. z dnia 13. marca 1889 okaże się potrzeba uzupełnienia Rady miejskiej członkami chrześcijańskimi dla załatwiania spraw ludności chrześcijańskiej, wybory te odbywać się będą na zasadach niniejszą ordynacją wyborczą postanowionych atoli z następującymi zmianami: 1. że sporządzoną zostanie tylko jedna lista wyborcza i na tej liście zamieszczeni zostaną wszyscy wyborcy chrześcijańscy z całej gminy z pominięciem wyborców nie chrześcijańskich. 2. że wyborcy ci głosować będą razem w jednym wspólnym kole.

Głosy stracone. Obranie zastępcy radnym.

§. 28.

Nazwiska wybranych w kole, które już głosowało, mają być w kole głosować mającym przed rozpoczęciem głosowania do wiadomości podane.

Głosy podające na wybranego już w innym kole radnego, również głosy przy głosowaniu na zastępców, padające na obranego już w innym kole zastępcę, nie będą liczone.

Jeżeli wybrany już zastępca zostanie przez następnie głosujące koło obrany radnym, natenczas wstąpi na jego miejsce jako zastępca ten, kto w dotyczącym kole otrzymał największą po nim ilość głosów, danych na zastępców. (§. 25.)

Zamknięcie czynności wyborczej. Unieważnienie wyborów.

§. 29.

Skoro wybory we wszystkich kołach wyborczych dokonane zostały, komisya odda do przechowania Magistratowi listy głosujących wraz z kartkami, jeśli takowe dawano, i protokół.

Burmistrz ogłosi w gminie bezzwłocznie nazwiska wybranych, i przedłoży spis tych nazwisk politycznej władzy powiatowej.

Polityczna władza powiatowa winna wybory, które padły na osoby, nie posiadające warunków obieralności (§§. 9. 10 i 11.), w przeciągu 14. dni unieważnić, z urzędu jako niezgodne z ustawą zostawiając wolność rekursu do Namiestnictwa stronie, której wybór unieważniony został. *Przeciw orzeczeniu c. k. Namiestnictwa niema dalszego odwołania*

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach.

§. 30.

Zarzuty przeciw postępowaniu przy wyborach *tudzież zarzuty przeciw obieralności co do których polityczna władza powiatowa w myśl §. 29. orzeczeniu nie wydała*, mają być w przeciągu dni ośmiu po ukończeniu wyborów wniesione do Magistratu, który w przeciągu dni trzech winien je przedłożyć Namiestnictwu do ostatecznego rozstrzygnięcia.

Jeśli w przeciągu dni ośmiu nie wniesiono żadnych zarzutów, lub jeśli wniesione, zostały odrzucone jako nieuzasadnione, nowo wybrana rada gminna przystąpi do wyboru Magistratu.

Dział II.

O wyborze Magistratu.

Wezwanie do wyboru.

§. 31.

Na wezwanie burmistrza, zastępcy burmistrza względnie komisarza ustanowionego po rozwiązaniu Rady zbiórą się członkowie nowo obranej względnie uzupełnionej w oznaczonym dniu i w oznaczonej godzinie, w celu wybrania Magistratu.

Wezwanie to nastąpić winno do 8 dni po prawomocności wyborów Rady i winno być wszystkim członkom Rady doręczone.

Jeżeli by burmistrz, względnie zastępca członków Rady w oznaczonym term nie nie zwołał, zwołuje je ich polityczna władza powiatowa.

Członkowie rady, którzy się albo wcale nie stawiają, albo przed ukończeniem wyboru oddalają, nie usprawiedliwiwszy dostatecznie swej nieobecności, podlegają karze pieniężnej, którą rada może aż do wysokości 20 zł. wymierzyć.

Przeciw orzeczeniu tej kary służy odwołanie się do Wydziału powiatowego.

Zasądzone kary wpływają na rzecz ubogich miejscowych, lub funduszu zapomogi w gminie.

Zawiadomienie politycznej władzy powiatowej.

§. 32.

Naczelnik politycznej władzy powiatowej ma prawo, dla czuwania nad prawością postępowania, albo sam być przy wyborach obecnym, albo zesłać swego delegowanego.

Zwołujący posiedzenie winien przeto wcześniej zawiadomić naczelnika tej władzy o dniu i godzinie wyboru.

Przewodniczenie podczas wyboru.

§. 33.

Zwołujący nowo wybraną względnie uzupełniającą Radę (§. 31.) przewodzi jej podczas wyboru, przy pomocy dwóch członków, których sobie przybierze.

Obieralność i wyjątki.

§. 34.

Tylko członek Rady miejskiej może być obrany członkiem Magistratu.

Nie może być jednak obranym:

1. kto zostaje w czynnej służbie jako urzędnik i sługa c. k. Dworu Państwa, kraju, zakładów lub funduszków publicznych;

2. kto z obranym już członkiem *Magistratu* jest w pierwszym lub drugim stopniu spokrewnionym lub spowinowaconym;

3. duchowny jakiegokolwiek wyznania i nauczyciel szkoły miejscowej.

Jeżeliby na dwukrotne zawezwanie przewodniczącego nie zebrał się komplet $\frac{3}{4}$ Rady nastąpi wybór przy zwykłym komplecie bezwzględną większością głosów obecnych.

4. Kto jest członkiem Wydziału powiatowego lub tegoż zastępcą.

Warunki ważności wyboru. Sposób głosowania.

§. 35.

Do ważności wyboru potrzebna jest obecność przynajmniej trzech czwartych części całej ilości członków rady i bezwzględna większość głosów obecnych.

Jeżeliby na dwukrotne zawezwanie przewodniczącego nie zebrał się komplet $\frac{3}{4}$ Rady nastąpi wybór przy zwykłym komplecie (§. 39. al. 1. ust. z dnia 13. marca 1889. Nr. 24. Dz. u. kraj.) bezwzględną większością głosów obecnych.

Rada postanowi, czy głosowanie ma się odbywać ustnie, czy kartkami.

W każdym razie wolno członkowi Rady, nieświadomemu pisma głosować ustnie.

Przy zapisywaniu i obliczaniu głosów należy zastosować przepisy objęte §§. 23. 24.

Wybór burmistrza.

§. 36.

Najpierw ma być przedsięwzięty wybór *burmistrza*. Jeśli przy pierwszym głosowaniu nikt bezwzględnej większości głosów nie otrzyma, nastąpi powtórne głosowanie, a jeśli przy powtórnym głosowaniu bezwzględna większość nie zostanie osiągnięta, nastąpi wybór między dwoma.

Przy wyborze między dwoma wolno tylko na tych dwóch członków Rady głosować, którzy przy powtórnym głosowaniu otrzymali największą ilość głosów. Przy równości otrzymanych głosów rozstrzyga los, który z nich ma być do wyboru między dwoma przedstawionym. Głos przy trzecim głosowaniu, dany za członkiem do wyboru nie przedstawionym jest nieważnym.

W razie równości głosów przy wyborze między dwoma rozstrzyga los.

Wybór członków magistratu.

§. 37.

Skoro *burmistrz* wybranym został, Rada przystąpi do wyboru reszty członków *magistratu*. Głosowanie na każdego członka *magistratu* odbywa się osobno w sposób przepisany §. 36.

Wybór nieważny.

§. 38.

Jeśli członkiem *Magistratu* obrany został taki członek Rady, który według §. 34. obranym być nie może, wybór jego jest nieważny, i nowy wybór ma być natychmiast przedsięwzięty.

Wybór przewodniczącego do spraw specjalnych ludności chrześcijańskiej.

§. 39.

Jeżeli burmistrzem wybrany został niechrześcjanin, natenczas chrześcijańska część rady miejskiej uzupełniona w danym razie członkami chrześcijańskimi dodatkowo wybranymi (§. 95. Ust. z dnia 13. marca 1889 Nr. 24. z r. 1889) zwołana przez najstarszego wiekiem członka swego przystąpi do wyboru ze swego grona przewodniczącego do spraw specjalnych ludności chrześcijańskiej.

Wpisanie do księgi uchwał. Zawiadomienie władz.

§. 40.

Rezultat wyboru *Magistratu* ma być zapisany w księdze uchwał, i tamże podpisami przewodniczącego podczas wyboru, równie jak wszystkich głosujących radnych stwierdzony, a następnie tak politycznej władzy powiatowej, jakoteż Wydziałowi powiatowemu do wiadomości podany. *Oprócz tego słoży burmistrz sprawozdanie Wydziałowi krajowemu o przeprowadzonych wyborach tak Rady jak i Magistratu.*

Wybory uzupełniające.

§. 41.

Przepisy objęte §§. 31—38 mają być zastosowane do wyborów, przedsięwziętych w ciągu peryodu wyborczego w skutek opróżnienia posady burmistrza lub innego członka *Magistratu*, jakoteż przy wyborach uzupełniających (§. 12. Ust. z dnia 13. marca 1889).

W razie opróżnienia posady burmistrza lub innego członka *Magistratu* dokona nowego wyboru Rada miejska w terminie 14-dniowym, ustanowionym w §. 17. ustawy miejskiej z 13. marca 1889. (Dz. ust. kraj. 24.)
